

BILAGA 5. FÅGELINVENTERING Ullna-Täljö, 2019

BESTÄLLARE Vattenfall Eldistribution AB

UPPDRAG Ullna-Täljö

UTFÖRARE Sweco Environment AB

ANSVARIG David Rocksén

INVENTERING David Rocksén, Jon Andersson, Elias Forsberg, Thomas Birkó

RAPPORT Jon Andersson

GRANSKNING David Rocksén

INNEHÅLL

1 INLEDNING	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Uppdragets syfte	3
2 METOD	5
2.1 Metodbeskrivning	5
3 RESULTAT	6
3.1 Inventeringsområdet och det omgivande landskapet.....	6
3.3 Resultat av fältinventeringen.....	6
5 REFERENSER	12

1 INLEDNING

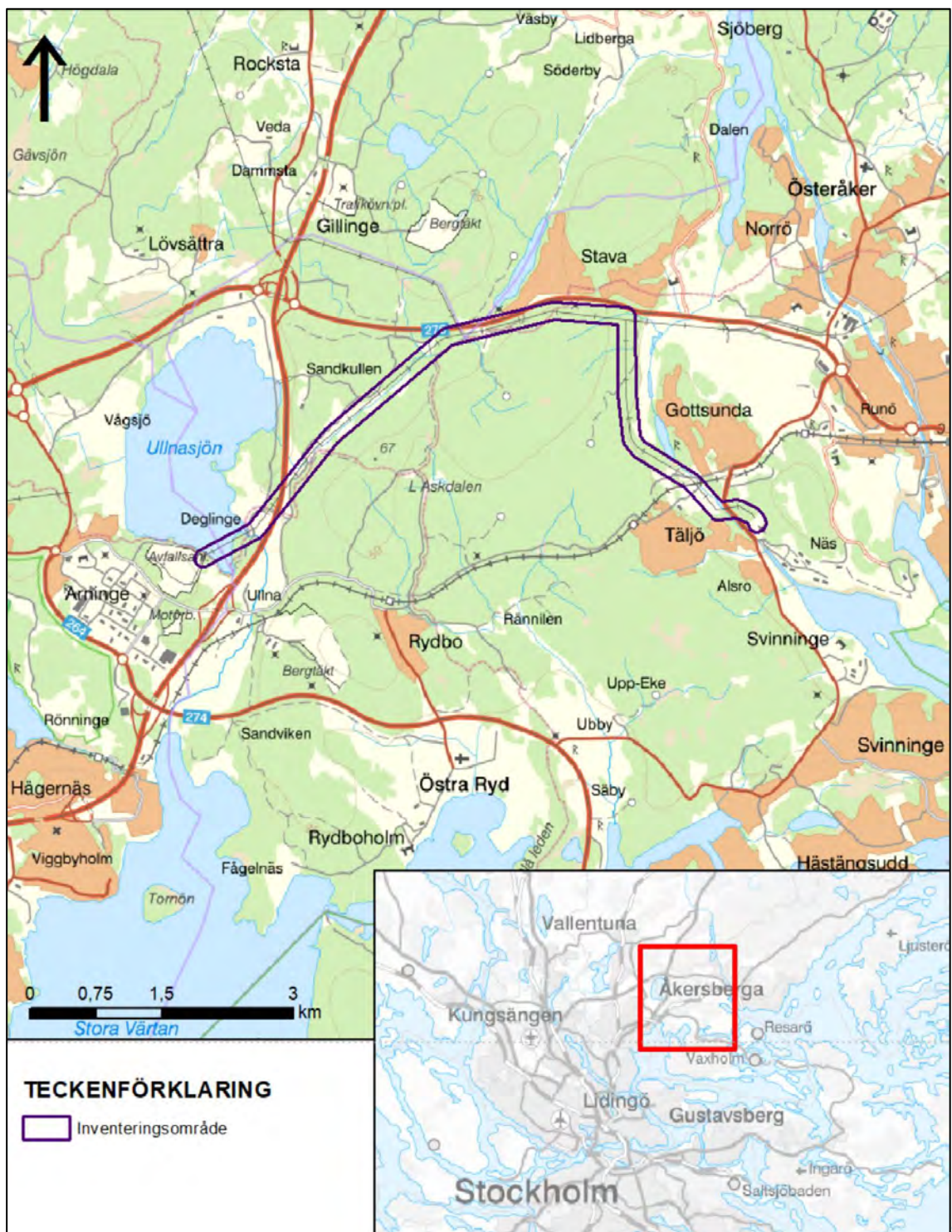
1.1 BAKGRUND

Vattenfall Eldistribution AB uppgraderar flera delar av sitt elnät i och kring Stockholm. Som en del i uppgraderingen ingår en ny, ca 18 km lång, ledning mellan Ullna och Täljö, se Figur 1. Ledningen utreds i största del av sträckningen som *ett* stråk.

Som en del i utredningsarbetet har Sweco genomfört en fågelinventering. Inventeringsområdet inkluderar en yta på närmare 450 hektar, 18 km x 250 meter.

1.2 UPPDRAGETS SYFTE

Syftet med naturvärdesinventeringen var att hitta och beskriva fågelfaunan inom det avgränsade inventeringsområdet. Resultatet från inventeringen kan användas vid anpassning av den faktiska dragningen av planerad ledning.

Figur 1. Inventeringsområdet.

2 METOD

2.1 METODBESKRIVNING

Upplägget för fågelutredningarna ligger i linje med de föreslagna inriktningarna i "Handledning för fågelutredningar - En översikt över utredningsprocessen för fåglar vid tillståndsprövning av kraftledningar. Calluna 2020). En förstudie (skrivbordsstudie) utfördes först vilket inkluderade att undersöka förekomster av större ugglor, med fokus på berguv.

Vid planeringen av lämpliga fältinventeringar har tagits hänsyn till vilka åtgärder som ska göras på ledningen, var i landet den är placerad och hur omgivningarna ser ut. Alla lämpliga fågelmiljöer längs hela ledningssträckningen har besökts två gånger under häckningstid 15 maj-15 juni. Samtliga möjliga häckningsbiotoper för lommar har inventerats, rovfåglar har inventerats från höjder eller lämpliga utsiktspunkter i området och spelplatser för skogshöns har eftersökts inom 100 m från planerade ledningsåtgärder. Vid besök i lämpliga skogar för förekomst av större rovfåglar, tex hållmarkstallskogar, har särskilt fokus lagts på eftersök av boplatser för dessa.

Fåglar har inventerats genom förenklad revirkartering längs utredningsområdet med två fältbesök (Haas m.fl. 2015). Befintliga ledningsgator och där breddningen är planerad har inventerats längs på båda sidor. Föreslagna nysträckningar har genomströvats längs en tänkt linje med hjälp av GPS (noggrannhet som bäst +/- 5 m). Inventeringens täckning varierar beroende på om det varit skog eller öppen mark. Endast naturvårdsarter dvs rödlistade fåglar, arter som ingår i EU:s fågeldirektiv bilaga 1 samt arter som prioriteras i Skogsvårdslagen noterades.

Speciellt fokus har riktats mot Ullnasjöns södra vik och de lövrika skogarna vid Arninge golfklubb. Även sträckan mellan Sågtorpet och Ryds-Långbro erbjuder intressanta fågelmarker som undersökts noga så som sträckan mellan Stava och Gottsunda.

Fågelinventeringen utfördes mellan 21/5 och 12/6 2019. Inventeringsinsatsen startade i gryningen vid samtliga inventeringstillfällen, cirka kl 03.30 och avslutades cirka kl 10 beroende på sträckans längd. Senare än kl 10 på förmiddagen är inte lämplig tid för riktad fågelinventering eftersom sångaktiviteten går ned markant vartefter det dagas. Vädret samtliga dagar var sol till växlande molnighet med svag vind, vilket ger goda förutsättningar för att höra revirhävande fåglar. Inventerare har varit David Rocksén, Jon Andersson, Thomas Birkö och Elias Forsberg.

Fåglar som noterats under naturvärdesinventeringen har också tagits med i denna bilaga. Dessutom redovisas rödlistade fåglar som rapporterats in till Artportalen i Tabell 1 – 4.

3 RESULTAT

3.1 INVENTERINGSOMRÅDET OCH DET OMGIVANDE LANDSKAPET

Inventeringsområdet ligger inom den naturgeografiska regionen 24 Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken (Nordiska ministerrådet 1984) i den hemiboreala zonen (Ahti m.fl. 1968). Regionen utgörs av ett sönderstyckat mosaiklandskap med växlande bergsplatåer (kalt berg är vanligt förekommande) och smärre bergshöjder genombrutna av lerfyllda sänkor eller sjöar.

Landskapet är varierat och består främst av barrskogar med olika karaktär. Insprängt i skogsmarken hittas ett småskaligt odlingslandskap. På de kala bergytorna växer hållmarkstallskog och i de längre områden förekommer näringsrikare gransskogar med inslag av lövträd. Skogsområdena har till stor del påverkats av skogsbruk vilket innebär att de bär spår av röjningar och gallringar. Odlingslandskapet består av smala åkerlappar längs sedan länge utdikade våtmarker, åkerholmar, åkermarker och öppna diken. Väster om Ullnasjön finns en golfbana med stora öppna ytor och små vattensamlingar. Utöver skogs- och odlingsområden förekommer även mindre våtmarker, ett par småsjöar och Ullnasjön, som är en lite större sjö omgiven av vassruggar.

Inventeringsområdet är beläget mellan de två sjöarna Ullnasjön och Täljöviken.

3.3 RESULTAT AV FÄLTINVENTERINGEN

Översikt

Sammanlagt noterades 8 naturvårdsklassade fågelarter (rödlistade arter och övriga arter som bedöms indikera naturvärden) vid fältinventeringen (Tabell 1.) Rödlistade arter som noterades var de hotade arterna gulspurv (VU), hussvala (VU), stare (VU) och tornseglare (EN) samt den nära hotade arten spillkråka (NT). Förutom dessa sågs arter upptagna i Fågeldirektivets bilaga 1. Dessa arter var fisktärna och trana.

Om man lägger till data som inrapporterats till Artportalen har man inom ett avstånd på 1,5 km från den planerade kraftledningen sett totalt 95 naturvårdsarter och arter som bedöms vara extra känsliga för kraftledning. En stor del av dessa artfynd är koncentrerade till Ullnasjön och dess närmaste omgivning. Flera fynd av intressanta arter har också inrapporterats från andra delar av utredningsområdet.

Sammantaget ger inventeringsresultatet, kombinerat med uppgifter om fynd från Artportalen och tidigare inventering, en god bild av områdets fågelliv.

Ullnasjön

Ullnasjön och dess omgivning uppvisar en rik fågelfauna med flertalet änder och vadare, vilket är att vänta i dessa miljöer. Bland de mer intressanta arterna hittas brunand (VU), brun kärnhök (Fågeldirektivet), flodsångare (NT). I sjön häckar troligen storlom (Fågeldirektivet), skäggdopping och sothöna. Fiskgjuse (Fågeldirektivet) ses jaga fisk i sjön och ibland jagar lärkfalkar i vassruggarna bort mot golfbanan. Inte sällan ses havsörn (NT) glida över området. Söder om sjön finns ett mindre skogsområde. Där har man sett gröngöling (NT) och spillkråka (NT), vilka båda är mycket viktiga för andra fågelarter som inte hackar ut sina bohålor själva. Bland dessa bör nämnas stare (VU) som också setts i detta område. Bland de förbiflyttande arterna, som oftast ses rasta på försommaren och under hösten, kan nämnas fjällvråk (NT), jorduggla (Fågeldirektivet), vitkindad gås (Fågeldirektivet), salskrake (Fågeldirektivet) och sädgås (NT). I området har man genom åren sett flera ovanliga arter. Här kan nämnas svarthalsad dopping (EN), ortololansparv (VU) och rödspov (CR).

Tabell 1. Fynd av naturvårdsarter samt arter som kan vara speciellt utsatta för kollisioner med ledningar gjorda runt Ullnasjön. Bland fynden finns både arter som hittats under inventeringen och som inrapporterats till Artportalen.

Artnamn	Kategori	Antal fynd
backsvala	NT	27
bergand	VU	28
berglärka	VU	242
bivrak	NT, FD, P	54
blå kärrhök	NT	14
blåhake	FD	8
brun kärrhök	FD	68
brunand	VU	16
brushane	VU	4
buskskvätta	NT	4
duvhök	NT	146
dvärgmåså	FD	14
ejder	VU	2
fiskgjuse	FD, P	112
fisktärna	FD	100
fjällgås	CR, FD	2
fjällvråk	NT, P	202
flodsångare	NT	4
gråtrut	VU	108
grönbena	FD	18
gröngöling	NT, P	59
gulspurv	VU	56
havsörn	NT, FD, P	608
hussvåla	VU	56
härfågel	RE	2
hökuggla	FD, P	10
jorduggla	FD, P	2
kornknarr	NT, FD	4
kungsfågel		38
kungsörn	NT, FD, P	8
lappspurv	VU	36
ljungpipare	FD	16
lärkfalk		57
mindre hackspett	NT, P	63
nattskäråa	FD	2
nötkrååa	NT	14
ortolansspurv	VU, FD	2
pilgrimsfalk	NT, FD	12
rosenfink	VU, P	10
röd glada	FD	4
rödspov	CR	2
rödstrupig piplåråa	VU	8
salskrake	FD	520
silltrut	NT	46
silvertåråa	FD	6
skrånåa	NT, FD	56
skåggdopping		2
skåggmes	NT	6
smålom	NT, FD, P	10
spillkrååa	NT, FD, P	74

stare	VU	80
stenfalk	NT, FD	6
stjärtand	VU	6
storlom	FD	52
storspov	EN	20
svarthakedopping	FD	26
svarthalsad dopping	EN	2
svärta	NT	22
sånglärka		104
sångsvan	FD, P	260
sädgås	NT, P	32
sävsparv	VU	57
tornseglare	EN, P	70
trana	FD, P	68
trädlärka	FD, P	43
törnskata	FD, P	16
videsparv	VU, P	10
vinterhämpling	VU	70
vitkindad gås	FD	30
ängspiplärka	NT	72

Sträckan Deglinge till Ryds-Långbro

Sträckan domineras av ett småbrutet odlingslandskap omgivet av produktionsskogar i olika åldrar. Närmast åkrarna finns ett visst inslag av olika lövträd – inte sällan asp. Ute på de öppna odlingsmarkerna och åkerholmarna hittas törnskata och trädlärka, båda upptagna i Fågeldirektivets bilaga 1. Sånglärka och gulspurv (VU) är också vanliga i detta område. Under inventeringen sågs även ett par tranor (Fågeldirektivet) och ormråk. Från den intilliggande skogen hördes sjungande kungsfågel och spillkråka (NT). Vid något enstaka tillfälle har man sett nattskärva (Fågeldirektivet) flyga förbi.

Tabell 2. Fynd av naturvårdsarter samt arter som kan vara speciellt utsatta för kollisioner med ledningar gjorda mellan Deglinge och Ryds-Långbro. Bland fynden finns både arter som hittats under inventeringen och som inrapporterats till Artportalen.

Artnamn	Kategori	Antal fynd
backsvala	NT	2
buskskvätta	NT	2
fiskgjuse	FD	6
gröngöling	NT, P	2
gulspurv	VU	12
havsörn	NT, FD, P	2
hussvala	VU	14
järpe	FD, P	3
kungsfågel		5
mindre hackspett	NT, P	1
nattskärva	FD	1
spillkråka	NT, FD, P	4
stare	VU	12
sånglärka		13
sädgås	NT, P	1
tornseglare	EN, P	10

trana	FD, P	5
trädlärka	FD, P	3
törnskata	FD, P	12

Skogsområdena mellan Össeby-Långbro och Hällbacka

Områdets skogar är talldominerade och växer till stor del på torra hållmarker med omväxlande fuktiga raviner. På de torrare höjderna med tallskog är skogen mindre påverkad och ibland ses tallar med förhållandevis hög ålder. I de frodigare ravinerna, där skogen är mer grandominerad, har skogarna avverkats och ersatts med plantager. Längs ledningsgatan, med sin exponerade och därmed särpräglade vegetation blir förutsättningarna avvikande vilket syns på fågelfaunans sammansättning. I tallskogsmiljöerna har man sett spelande tjäder (Fågeldirektivet) och det finns flertalet observationer av spelande nattskärna (Fågeldirektivet) samt kungsfågel. Bland de arter som gärna söker sig till de torrare tallskogarna hittas även gök (Prioriterad i SvL) och dubbeltrast. Väster om Storträsket har man vid flertalet tillfällen sett häckande fiskgjuse (FD, P). Inte sällan hörs pärluggla (Fågeldirektivet) sjunga i området. I de fuktigare sänkorna hittas järpe (Fågeldirektivet), gröngöling (NT) och spillkråka (NT). I ledningsgatan och på de nyare hyggerna har man sett gulsparv (VU) och törnskata (Fågeldirektivet). Över området ses ofta jagande tornseglare (EN).

Tabell 3. Fynd av naturvårdsarter samt arter som kan vara speciellt utsatta för kollisioner med ledningar gjorda i skogsområdet och längs kraftledningen mellan Össeby-Långbro och Hällbacka. Bland fynden finns både arter som hittats under inventeringen och som inrapporterats till Artportalen.

Artnamn	Kategori	Antal fynd
backsvala	NT	7
brun kärrhök	FD	1
brunand	VU	11
duvhök	NT	3
fiskgjuse	FD, P	88
fisktärna	FD	4
fjällvråk	NT, P	2
gråtrut	VU	1
gröngöling	NT, P	11
gulsparv	VU	38
gök	P	1
havsrörn	NT, FD, P	6
hussvala	VU	22
järpe	FD, P	15
kungsfågel		36
lappmes	VU	2
lärfalk		1
mindre hackspett	NT, P	2
nattskärna	FD	11
nötkråka	NT	6
pärluggla	FD	6
silltrut	NT	6
skrântärna	NT	1
spillkråka	NT, FD, P	21
stare	VU	4
stenfalk	NT, FD	2
storlom	FD	1
svarthakedopping	FD	2
sånglärka		1

sångsvan	FD, P	6
sävspurv	VU	4
tjäder	FD, P	11
tornseglare	EN, P	32
trana	FD, P	2
tretåig hackspett	NT, FD, P	1
trädlärka	FD, P	2
törnskata	FD, P	6

Fågellivet runt Storträsket och vid Lillträsket

Dessa småsjöar ligger i en grund dalgång som sträcker sig från Täljöviken och vidare upp mot väg 276 vid Stava. Som namnen antyder är den ena större och den andra mindre. Båda torde dock ha varit vidare och djupare innan dikningen gjordes. Storträsket är till stor del omgiven av lövskog och längs de västra stränderna finns en bred bärd med flytbladsvegetation. Vid inventeringen sågs Ladusvala, hussvala (VU) och fisktärna (Fågeldirektivet) jaga över sjön. Runt sjön häckar sävspurv (VU) och i skogarna runt om kring stare (VU). Runt Lillträsket växer tät lövskog. Här sågs och hördes entita och svarhätta. Runt den lilla sjön har man hört sjungande kornknarr (NT) och i Storträsket ses inte sällan svarthakedopping (Fågeldirektivet). På den intilliggande åkerlappen häckar sannolikt buskskvätta (NT) och sånglärka samt gulspurv (VU). Om man rör sig längre bort från sjöarna och de omgivande åkerlapparna hittas bebyggelse och små skogsområden. I skogsmiljöerna hittas kungsfågel och gröngöling (NT).

Tabell 4. Fynd av naturvårdsarter samt arter som kan vara speciellt utsatta för kollisioner med ledningar gjorda runt Stor- och Lillträsket samt i områdena norr om Storträsket och i skogsområden runt dessa sjöar. Bland fynden finns både arter som hittats under inventeringen och som inrapporterats till Artportalen.

Artnamn	Kategori	Antal fynd
backsvala	NT	5
bivråk	NT, FD, P	1
blå kärrhök	NT, FD	1
brun kärrhök	FD	3
buskskvätta	NT	10
duvhök	NT	3
fiskgjuse	FD, P	6
fisktärna	FD	3
fjällvråk	NT, P	10
gråtrut	VU	1
grönbena	FD	1
gröngöling	NT, P	7
gulspurv	VU	13
havsrör	NT, FD, P	3
hussvala	VU	9
jorduggla	FD, P	1
järpe	FD, P	1
kornknarr	NT	1
kungsfågel		2
ljungpipare	FD	1
lärkfalk		2
mindre hackspett	NT, P	3
ortolansparv	VU, FD	3
silltrut	NT	3
spillkråka	NT, FD, P	6

stare	VU	33
storspov	EN	5
svarthakedopping	FD	35
sånglärka		24
sångsvan	FD, P	4
sävspurv	VU	5
tornseglare	EN, P	19
trana	FD, P	3
törnskata	FD, P	3
vitkindad gås	FD	12
ängspiplärka	NT	6

5 REFERENSER

Ahti, T. m.fl. 1968. Vegetation zones and their sections in north-western Europe. *Annales Botanici Fennici*. 5:169 – 211.

ArtDatabanken SLU. 2020. www.artfakta.se (besökt 2019-11-10)

Calluna. 2020. Handledning för fågelutredningar - En översikt över utredningsprocessen för fåglar vid tillståndsprövning av kraftledningar.

Gärdenfors, U. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala

Haas, F., Ottvall, R., Green, M. 2015. Metodkatalog för fågelinventering vid Vattenfalls vindkraftsprojekt. Vattenfall.

Nordiska ministerrådet. 1984. Naturgeografisk regionindelning av Norden. 2 uppl. ISBN 91-38-08239-X

BESTÄLLARE Vattenfall Eldistribution AB

UPPDRAG Ullna-Täljö

UTFÖRARE Sweco Environment AB

ANSVARIG David Rocksén

INVENTERING David Rocksén, Jon Andersson, Elias Forsberg, Thomas Birkö

RAPPORT Jon Andersson

GRANSKNING David Rocksén